

Od genocida do democida

Ubijte ih tri milijuna, a ostali će nam jesti iz ruke!
Jahija Khan, pakistanski diktator, 1971.

Vojska intervenira, padne tri hiljade glava, pa što, svijet neko vrijeme bruji – i potom zašuti!
Blagoje Adžić, general JNA, 1991.

PIŠE:

MARKO
KARAMATIĆ

Prošlo je sedamdeset sedam godina od usvajanja UN-ove *Konvencije o sprečavanju i kažnjavanju genocida*, proglašene 9. prosinca 1948. Za nju je najzaslužniji Raphael Lemkin, poljski pravnik židovskoga podrijetla, također tvorac pojma *genocid*. Konvencija je nastala kao odgovor na ratne zločine protiv čovječnosti tijekom 20. stoljeća, napose pokušaj istrebljenja Židova (holokaust) na rasnoj osnovi. Definicija genocida nije obuhvatna. U njoj nisu opisana masovna ubojstva određenih skupina ljudi iz političkih, ekonomskih, svjetonazorskih ili etičko-moralnih razloga. A to su upravo najmasovniji zločini u 20. stoljeću, karakteristični ponajprije za marksističko-lenjinističke, tj. komunističke režime. Tu vrstu zločina koju je izvan rata počinio autoritarni ili totalitarni režim, redovito protiv vlastitih građana, iz ideoloških političkih ili gospodarskih pobuda, označava se terminom *democid*. U stručnu uporabu uveo ga je američki politolog Rudolph Joseph Rummel 1992. god. Pojam *democid* je širi: on obuhvaća genocid, etnocid, ekonomocid, ekocid... Etnocid je, primjerice, pojam za namjerno uništavanje jezika, kulture, religije, bez biološkoga istrebljenja njihovih nositelja. Problematikom genocida i democida bavio se njemački autor sa Sveučilišta u Bremenu, Gunnar Heinsohn, objavivši,

među ostalim, i vrijednu publikaciju *Lexikon der Völkermorde /LdV/* (Leksikon genocida).

Povijest genocidnih i democidnih djela iz rasnih, vjerskih ili etničkih motiva, može se pratiti sve do u daleku prošlost. U 5. ili 4. stoljeću pr. Kr. nailazimo na zapovijed perzijskoga velikog vezira Hamana za istrebljenje Židova, u kojoj stoji „da se svi Židovi, od dječaka do staraca, djeca i žene unište, pobiju, zatru, a njihova dobra da se zaplijene u jednom jedinom danu” (Estera, 3, 13). Nalog je izdan na osnovi pripadnosti židovstvu, a ne radi osvajanja životnoga prostora. Smatra se da je to „u povijesti prva čisto ideološki motivirana zapovijed za genocid” (LdV, 162).

Masovna stradanja ljudi u 20. stoljeću

U ovom pregledu naglasak stavljamo na 20. stoljeće, u kojem su prvi genocid počinili Turci 1915. godine. Oni su, naime, u smrt poslali do milijun i pol Armenaca, pripadnikâ jednoga od najstarijih kršćanskih naroda. K tomu, u ovom su stoljeću na sceni dva totalitarizma: nacionalsocijalizam / fašizam i komunizam:

„Niti pod jednim svjetonazorom u povijesti čovječanstva nisu izvršena veća masovna ubojstva, negoli pod

vladama koje su prihvatile marksizam, odnosno znanstveni socijalizam. Pa i uz zgroženost svega svijeta zločinom Hitlerove Njemačke, 'komunističke jednopartijske vlade su počinile 4,5 puta veći democid nego drugi autoritarni režimi'” (LdV, 243).

Ukupan broj žrtava u svijetu u ovom stoljeću iznosi: 203.219.000. Od toga broja na poginule vojnike u ratovima otpada 34.021.000. Broj žrtava democida iznosi 169.198.000, od čega 110.286.000 otpada na komunističke režime, 27.691.000 na nacionalsocijalističku Njemačku i fašističke vlade, 26.676.000 na autoritarne, a 2.028.000 na demokratske vlade. Komunistički režimi odgovorni su za smrt 101.929.000 svojih građana (LdV, 53, 130). Književnik A. Solženjicin govori o 40 milijuna žrtava u Sovjetskom Savezu, dok se američki istraživač Rummel zaustavlja na broji od 39 milijuna mrtvih u logorima od 1918. do 1991., a u Kini na 35 milijuna od 1949. do 1975. godine. Komunistička vlast činila je zločine razvlašćivanjem i likvidacijom posjednika, uništavanjem ljudi radom u logorima, ubijanjem političkih protivnika i izgladnjivanjem – tri do pet milijuna Ukrajinaca umrlo je umjetno izazvanom gladi – gladomor – (1932–33) jer je Staljin naredio oduzimanje ukupnih zaliha hrane (LdV, 106). Književnik Mihail Šolohov (Nobelova nagrada 1966) u pismu Staljinu (4. 4. 1933) piše kako partijski drugovi muče seljake da otkriju sakrivene zalihe žita, metodom hladno – vruće:

„[...] Skidali smo do gola člana kolhoza i izvodili smo ga „na hladnoću” u neki hangar. Često smo stavljali na hladno cijele brigade članova kolhoza. [...] Neki Plotkin, ‘opunomoćenik Komiteta’, tjerao je članove kolhoza da legnu na uzavrele peći, zatim ih je ‘hladio’ zatvarajući ih u hangar.”

Staljin je u odgovoru Šolohovu okrivio seljake, proglasivši ih saboterima, a takve, po njemu, ne treba žaliti! I mimo toga moglo se zbog sumnjičenja završiti

u nemilosti vlasti i naći se u nekom logoru (Gulag). A kako to izgleda opisao je književnik Aleksandar Solženjicin (Nobelova nagrada 1970) u romanu *U prvom krugu*: Ivana Selivanovića Dirisina susjedi su prijavili policiji za „antisovjetsku propagandu”:

„Istina, utvrdilo se da se on uopće nije bavio propagandom, ali *mogao* je, budući da je slušao njemački radio. Istina, nije slušao njemački radio, ali *mogao* ga je slušati, budući da je kod kuće imao radio-prijemnik, što je bilo zabranjeno. Istina, nije imao radio-prijemnika, ali lako ga je *mogao* imati budući da je po profesiji radio-inženjer.”

Slikovita predodžba sovjetske staljinističke stvarnosti koju je spomenuti pisac i sam iskusio u Gulagu.

Žrtve na prostoru negdašnje Jugoslavije

Gubici stanovništva na našim prostorima u vrijeme II. svjetskoga rata nisu brojčano utvrđeni. S brojem žrtava se manipulira! Tomu je primjer logor u Jasenovcu. Gotovo pola stoljeća brojka od 700.000 ubijenih, uglavnom Srba, u Jasenovcu, bila je nedodirljiva. Tako je jednosveščana *Enciklopedija hrvatske povijesti i kulture* (Zagreb 1980) povučena iz prodaje zbog sljedeće rečenice: „Kroz taj logor prošli su deseci tisuća ljudi, od kojih je većina pogubljena u mnogim pokoljima što su ondje provođeni.”

U isto vrijeme vlast je nametnula prisilnu šutnju o partizanskom pokolju bez sudskoga postupka pripadnika poražene hrvatske vojske i mnoštva civila na Bleiburgu i Križnom putu. Žrtvama ni imena nisu zabilježena, a popunili su na stotine grobišta u Sloveniji i Hrvatskoj.

Na srpskoj strani je pak stalni poriv uvećavanja broja ubijenih u logorima NDH. Historičar Radomir Bulatović, primjerice, „znanstveno” barata s „preciznim” brojkama. Tako je u Jasenovcu, tvrdi on, stradalo točno: 1.110.929 žrtava,

uglavnom Srba (*Koncentracioni logor Jasenovac*, Sarajevo 1990, 413). Tvrdnja bez ijednoga ozbiljnog argumenta.

Na toj crti su i spisi Edmonda Parisa – „maglovitog lika” koji implicitno navodi „da su Srbi kao nevine žrtve genocida nadmašili Židove u Drugom svjetskom ratu”. Štoviše, „najveći genocid” razmjerno broju pučanstva, „dogodio ne u nacističkoj Njemačkoj nego u nacistički stvorenoj državi Hrvatskoj” (Philip J. Cohen, *Tajni rat Srbije*, Zg, 1997, 161). Očita nebuloza! Rado ga citiraju zagovornici uvećavanja broja žrtava u jasenovačkom logoru.

Kamo vodi izbjegavanje suočavanja s istinom, pokazuje i ovaj primjer: Predsjednica Helsinškoga odbora za ljudska prava u Srbiji, Sonja Biserko, u intervjuu za Radio Slobodna Europa (9. 2. 2017) u povodu prijedloga zakona o podizanju *Memorijalnog centra Staro sajmište*, ukazala je na pokušaj da se amnestira srpski marionetski režim Milana Nedića, a odgovornost za dovođenje i ubijanje Židova, Roma i drugih u logor Staro sajmište u Beogradu, prebaci na NDH jer se logor formalno nalazio na njezinoj teritoriji. Logor je međutim bio pod kontrolom nacista i kvislinške vlade Milana Nedića, a Židove i Rome u njega je dovodila njegova policija. Tako je već u kolovozu 1942. nacistički protektor Srbije, general Alexander Löhr, Srbiju proglasio prvom zemljom u Europi

očišćenom od Židova (Judenfrei), pritom pohvalivši srpsku stranu za suradnju.

U jasenovačku mitomaniju strmo-glavo je odsklizao izraelski istraživač holokausta Gideon Greif. U Jasenovcu, koji je za njega „u nekim aspektima bio gori od Auschwitzta” ustrajava na 700.000 žrtava. Nedavno je objavio i knjigu *Jasenovac – Auschwitz of the Balkans*, zbog čega su se od njega distancirali i izraelski stručnjaci Memorijalnoga muzeja *Yad Vashem* u Jeruzalemu (Rob Rozett i dr.). U režiji srpskoga entiteta bio je na čelu Povjerenstva za Srebrenicu, ustvrdivši da je tamo stradalo 3.500 Bošnjaka i 2.000 Srba. Vrh bezočnosti! Bio je kustos izložbe u UN-u *Jasenovac – pravo na nezaborav* (2018) u organizaciji srbijanske vlade od čega se UN ogradio, a Hrvatska oštro kritizirala zbog falsifikata. Efraim Zuroff, iz *Centra Simon Wiesenthal*, o Greifu kaže: „tužno je vidjeti što se dogodilo ovoj osobi”. Od Srbije je primio odlikovanja, „uključujući zlatnu medalju za zasluge u zemlji” 2019. „Čini se jasnim da je dobio nagrade različitih vrsta i možda su one motivirale da proizvodi robu kakvu žele vidjeti ljudi koji su mu dali nagrade”, kaže Zuroff. Tako je Greif izgrao svoj donedavni znanstveni ugled. Nakon negiranja genocida u Srebrenici, njemački predsjednik Frank-Walter Steinmaier otkazao mu je ranije planiranu dodjelu odličja! |